

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

Серед науковців ведуться дискусії щодо правової природи гіг-контрактів. Окремі представники вважають, що гіг-контракт слід вважати різновидом трудового договору, попри те, що Закон визначає його, як цивільний договір.

Цивілісти відстоюють цивільно-правову природу гіг-контрактів. Але перша практика свідчить про комплексну природу гіг-контрактів.

Гіг-контракт відрізняється від звичайного договору з ФОП передусім тим, що у ньому також передбачені соціальні гарантії. Він має ознаки як трудового, так і цивільно-правового договору.

Гіг-контракт є поєднанням гнучкості фрілансу та базового соціального захисту. Окрім того, гіг-спеціалісти можуть цілком законно і без ризиків визнання відносин трудовими працювати на обладнанні замовника. А це значно полегшить оформлення процесу передачі обладнання.

В сучасному цифровому світі Контракти – основа співпраці і запорука успішної взаємодії ІТ-компанії – резидента Дія.Сіті, як з клієнтами, так і з гіг-командою.

Закон визначає гіг-контракт як цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та/або надавати послуги відповідно до завдань резидента Дія Сіті як замовника. Резидент Дія Сіті у свою чергу зобов'язується оплачувати виконані роботи та/або надані послуги і забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт та/або надання послуг, а також соціальні гарантії, передбачені Законом.

Простіше кажучи, гіг-контракт насправді є таким собі гібридом трудового та цивільно-правового договору.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20>

Ключові слова: цифровізація, гіг-контракт, Дія-сіті, резидент, правова природа договору.

Key words: digitalization, gig contract, Diya-city, resident, legal nature of the contract.

БАБИЧ ПРИНА ГРИГОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ І КАТЕГОРІЯ «СПРАВЕДЛИВІСТЬ» У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Принцип справедливості в теорії права співвідносять із самим правом, визначаючи право втіленням ідеї справедливості. Позитивне право – тобто закони, тільки у тому випадку є правовими, коли вони відповідають природному праву, праву, яке належить кожній людині. А природне право ґрунтується і транслює ідею справедливості.

На галузевому рівні справедливість часто асоціюється із «соціальною справедливістю», а в цивільному праві виокремлено «справедливість» як окрему категорію – принцип справедливості.

В римському праві принцип справедливості часто використовувався для розв'язання питань категорії рівності. *Jus naturale* спричинив безпосередній вплив на зміст римського приватного права, воно безпосередньо застосовувалося як окреме джерело права, а також спричиняло вплив на *jus civile*. Природне право виникло у римських юристів під впливом грецької філософії, класичні римські юристи вважали, що весь всесвіт підпорядковується природним розумом, а також те, що цей розум встановлює порядок у житті. Був час, коли цей порядок застосовувався, але потім був забутий. Завданням юристів є відкриття норм, які диктуються цим природним розумом, які є спільними для всіх часів і народів, та переносити їх у діюче право. Але вони не просто розробили абстрактну теорію, але були змушені розробити систему розумних норм, яка відповідає вимогам обігу. Разом із загальними вимогами природного права римські юристи враховували конкретні життєві обставини, практичні казуси. Вони, наприклад, не вимагали повної відміни рабства, а лише полегшили становище рабів там, де це було необхідно. Природне право допомогло римській юриспруденції засвоїти уявлення про право, як про єдине ціле, яке складається із загальних принципів.

Характерною рисою римського права, те що вплинуло на формування римського приватного права, це, «поділяюче мислення», як це розуміє Г. Радбрух. Тобто, у римському праві розподілялось сакральне та правове, публічне та приватне, що дозволило сформуватись у Римі розгалуженої, розробленої правової системи, яка потім стала основою європейських правових систем.

На формування римської правової науки значний вплив спричинила грецька філософія, хоча римське право відрізняється своєю самобутністю і унікальністю. В цілому в грецькому суспільстві право не відіграло значної ролі, саме у Римі право починає відображати інтереси імперії, як наддержави.

Особливий вплив спричинили грецькі мислителі, як вказують дослідники, на головний пам'яток цивільного права Риму, на Закони XII таблиць. В самі назви Законів міститься вказівка на справедливість – *Lex Duodecim Tabularum* означає «тричі по чотири таблиці», а відповідно до вчення піфагорійців – чотири втілює в собі справедливість. Самі римські юристи також вказували, що був створений «останній звід рівноправ'я (*finis aequi juris*)».

Справедливість у Стародавній Греції пов'язувалась із поняттям «*dike*», справедливість, правосуддя. А в Римі існувало поняття «*jus*», що означало право і справедливість. Походило із «*Jovis*», «*Jupiter*» – Юпітер. Цельс визначає право як мистецтво добра та еквівалентності (*jus est ars boni et aequi*), про що вказує Ульпіан (*Iustiniani Digestae*. 1.1.1.). Таким чином у Римі поняття справедливості розрізнялось двох видів: «*aequitas*» (рівність, еквівалентність, правильний порядок речей, розумілось як моральна категорія, а також «*justitia*», як надавати кожному

своє. Визнання справедливості надає Цицерон (*De Invent/ 160*): *Justitia est habitus animi communi utilitate conservata suam cuique tribuens dignitatem* – «справедливість – це викликана вимогою загального добра схильність душі у кожного поважати належну йому гідність».

Аристотель заперечував софістам, які протиставляли право і моральність, він розглядав ці поняття як єдине ціле, розробив філософське розуміння зв'язку позитивного права, справедливості і добра. У п'ятій книзі Никомахової етики Стагирит зазначає, що будь-який закон – це універсальне правило, встановленого для загального випадку, але не спроможний передбачити увесь перебіг випадків і конкретних ситуацій. Справедливість – це пропорція, вчить Аристотель. Сутність справедливості полягає у застосуванні рівного масштабу до рівних речей та нерівного до нерівних (розподілююча справедливість) та у рівному відшкодуванні витрат (покарання, компенсація) або те що відзначає еквівалентність при обміні (зрівнююча справедливість). При добровільному обміні рівність забезпечує співмірність того, що надається, у випадку крадіжки або пошкодженні – забезпечується співмірна компенсація, яка запезпечує гармонію, коли у порушника забирається неправомірно отримане та віддається компенсація потерпілому.

В теорії права «справедливість» – є синонімом права, поняття, яке вказує на природне право, яке об'єктивно існує у суспільних відносинах, незважаючи на варіативність поведінки законодавця. Різний правовий підхід у розумінні справедливості у римській та грецькій правовій традиції підкреслює значення права. У центрі природно-правових теорій покладено вчення про людину, який від народження притаманні права, природні та невід'ємні, так що суспільні інститути стоять на службі таких первинних прав. Первинні права визначають моральність людини, досконалість її думок. Право формує і людину і суспільство у їх взаємодії. Від законодавця вимагається адекватно відтворити право у законі, підпорядкувати закон природним характеристикам права.

Співпадіння права із моральністю – це слабке місце природно-правових вчень. Через так співпадіння природного права зі справедливістю призводить до того, що справедливість відокремлюється в ряду етичних, а не правових явищ, таким чином протиставлення права і закону супроводжується логічним підпорядкуванням права вимогам моральності або іншим неправовим критеріям.

Дослідження історичних відомостей про розвиток права складається у більш-менш узгоджену систему підпорядкування суспільних інститутів, правової системи та ідеології єдиного начала, яке стає реально діючим принципом, визнанням всього суспільного життя, яке втілюється в дійсному різноманітті усіх її аспектів. Взагалі у суспільній свідомості право співпадає із законом (правом у позитивному розумінні). Це легко пояснюється формою діяльності учасників у суспільному обігу, яке виражається у їх в цілому рівності, цінності кожного із учасників та владний, забезпечений державним примусом спосіб захисту прав. В цілому позитивне право і складається із діяльності

всього суспільства, спрямованого на формулювання і формування норм – вираження права. Таке розуміння є відправною крапкою подальшого розуміння права, формування судових рішень, та пошуків інших джерел права для невизначених, нових ситуацій.

Aequitas у римському праві здійснює корекцію у рамках римської правової думки розвитку позитивного права (відповідно і право, яке визначається aequitas, визначається як jus strictuum та зовсім несправедливому, нерівному праву – iniqum), не виступаючи при цьому джерелом права. Aequitas в данному випадку є скоріш певним принципом, ніж чітка норма, своєрідний масштаб для критики.

Правові вчення Нового часу про поняття справедливості (aequitas) та та його співвідношення із позитивним правом пішло із римського права. Звод цивільного права (531–535) містилися постанови Костянтина Великого: вирішено, що у всіх справах розуміння правосуддя і справедливості мають бути вищими за суворе право «(1.1. С. 3, 1.) Також Юлій Павло (відомий юрист, початок 3 століття) вказував: «кожен раз, коли приписи та непорозуміння права перешкоджають природній справедливості, положення слід виправляти праведним рішенням. В усьому, особливо у праві, слід виходити із справедливості». 3.2.V. 50, 17, 85, 2 (Paul., 6 Quaest).

Ключові слова: справедливість, римське право, принцип, право.

Key words: justice, principle, roman law.

BERNAZ-LUKAVETSKA OLENA

*National University “Odesa Law Academy”,
Docent of Civil law department, Ph.D.*

ON THE QUESTION OF DEFINING THE PARTIES TO AN AGREEMENT ON THE GRANT OF A CONSUMER LOAN IN UKRAINE AND POLAND

The Law of Ukraine “On Consumer Lending” was adopted on October 15, 2016, the main purpose of which is to protect the rights and legitimate interests of lenders and borrowers (consumers), including ensuring favorable conditions for the development of the economy of our country, creating an appropriate competitive environment in financial services markets and increasing trust him. The adoption of this Law is one of the manifestations of the fulfillment of the obligation under the Association Agreement with the European Union, where the implementation of the norms of the European Union legislation regarding consumer lending is necessary in the annex to the Agreement.

According to this law, consumer credit means the provision of funds to the consumer to meet his own needs, which are not related to entrepreneurial activity, the performance of the duties of an employee or independent professional activity, for the purchase of goods, including works and services.

Чанишева Аліна Рашидівна	
До питання про правову природу кредиторських обов'язків	504
Nekit Kateryna	
The concept of digital assets in a broad and narrow sense	506
Калітенко Оксана Михайлівна	
Проблемні питання гіг-контрактів у сучасних умовах	508
Бабич Ірина Григорівна	
Принцип справедливості і категорія «справедливість» у римському приватному праві	510
Bernaz-Lukavetska Olena	
On the question of defining the parties to an agreement on the grant of a consumer loan in Ukraine and Poland	513
Глиняна Катерина Михайлівна	
Забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану	515
Goncharenko Vlada	
Termination of the obligations due to impossibility of its performance: force majeure clause v. hardship clause (clausula rebus sic stantibus)	518
Кривенко Юлія Василівна	
Право на свободу совісті та віросповідання військовослужбовців	520
Матійко Микола Володимирович	
Окремі аспекти соціальних функцій цивільного права	522
Мінченко Дар'я Анатоліївна	
До питання про відшкодування шкоди в умовах перехідного правосуддя	525
Омельчук Олександр Сергійович	
До питання визначення правового статусу агрегаторів послуг	529
Орзів Юрій Геннадійович	
Право на заповіт. Порівняльний аналіз законодавства Швеції та України	531
Токарева Віра Олександрівна	
До питання прийняття юридично значущих рішень із застосування алгоритмів	534
Павлова Вікторія Георгіївна	
Різновиди непоіменованих договорів у сфері надання медичних послуг	537
Фасій Богдан Володимирович	
Верховенство права і судовий розсуд; до проблеми співвідношення	540
Данильченко Олена Валентинівна	
Оновлення цивільного законодавства: питання законодавчого закріплення об'єкту цивільних прав	544